

Pomlad po vzoru jeseni in zime

Vreme in razmere v gorah v meteorološki pomladi 2007

✍ Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

Tudi pomladanski meteorološki »trojček« (marec-maj) se je v gorah nadaljeval tako kot njegova predhodnika – zimski in jesenski: zelo toplo, razvajeno od sonca in sorazmerno suho. Slednje še posebej velja za gorski svet severozahodne Slovenije, saj je bila v drugih hribovitih in goratih pokrajinah moča nekoliko bolj, a še vedno podpovprečno radodarna. V splošnem pa so bili spomladansko vreme in posledično razmere v gorah naklonjeni vsem vrstam planincev. Oblačnih, meglenih in padavinskih dni je bilo manj, kot smo jih vajeni, v večjem delu gora pa je sneg sorazmerno hitro skopnel. Padavinsko povsem izneveril in dobesedno podkuril nam jo je april, ki nas je letošnjo pomlad kar vlekel med skale in vršace, kjer smo bili deležni nepozabnih panoram iz zelenega v belo oziroma obratno, kdor je odprl oči šele na ovrsjih. Mesec ljubezni nas je morda razočaral z razgledi, nikakor pa ne s toploto. In tako so, lahko bi rekli nič novega, spet padli številni toplotni rekordi ...

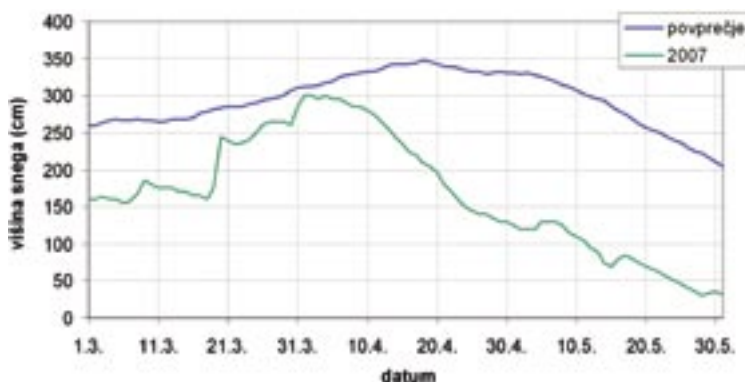
V začetku poletja nam pokrajina še nekako skriva, da gremo suši naproti, nasprotno pa nam o tem pričajo pogledi v ponekod skorajda prazne struge gorskih vodotokov. Teden ali dva vročega vremena – mimogrede, prve vroče dni po nižinah z najvišjimi dnevnimi temperaturami prek 30 °C smo imeli letos že maja – in suša bo precej pokazala zobe, če se ne bo nadaljevalo spremenljivo junijsko vreme tudi v preostalih dveh poletnih mesecih. Za vzdrževanje normalne suše je takšno vreme skorajda nujno, seveda

Poletni dan sredi aprila v Zgornji Radovni ✎ Miha Pavšek

pa ga nismo nič kaj veseli planinci. Opoldanske in zgodnje popoldanske plohe in nevihte so namreč ena največjih nevarnosti, ki prežijo na poletne obiskovalce gora.

Po ključni meteorološki zimi se je tudi marec začel s toplim in večinoma suhim ter sončnim vremenom, do 18. marca so bile

Potek skupne višine snežne odeje na Kredarici spomladi 2007 v primerjavi s povprečjem obdobja 1973–2000.

Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki pomladi 2007 ter primerjava z dolgoletnim povprečjem v obdobju 1971–2000. Vir podatkov: ARSO

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T (°C)	Odklon T (°C)	Padavine (mm)	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	8,7	3,0	265	78
Planina pod Golico (970 m)	8,3	2,7	272	65
Vojsko (1067 m)	8,5	3,0	332	61
Vogel (1535 m)	5,3	2,5	425	69
Krvavec (1740 m)	4,3	3,0	215	69
Kredarica (2514 m)	-1,0	2,6	304	67

omembe vredne le padavine 7. in 8. marca, sicer je prevladovalo dokaj sončno in toplo vreme. Šele 19. marca je zima spet pokazala svojo moč. V severnem Sredozemlju je nastal ciklon in zaradi vlažnega jugozahodnika ter prehoda hladne fronte je v gorah močno snežilo, meja sneženja se je hitro spustila do dolin. Padlo je okoli 100 mm padavin, v vzpetem svetu je bilo to od pol metra do meter novega snega. To poslabšanje, eno redkih večdnevni v minuli pomladi, na katerega smo bili opozorjeni, je po opravljenem plezalnem vzponu na vrhu Mangarta ujelo alpinista, ki sta žal za vedno ostala na gori. Ob koncu meseca je bilo dokaj nestanovitno in postopoma toplejše vreme.

Otoplitev se je nadaljevala v prvi tretjini aprila, ko se je vreme počasi ustalilo. Osrednja in zadnja tretjina meseca sta bili nenavadno topli in sončni ter skoraj povsem suhi. Snežna odeja je zaradi sončnega vremena in visokih temperatur hitro kopnela in ob koncu meseca je bilo sredogorje večinoma že kopno. Tudi v visokogorju je bilo za ta letni čas snega malo, višek je bil že v začetku aprila (graf na strani 52).

Maj je tokrat prevzel vlogo muhastega aprila, skozi ves mesec je bilo nestanovitno z manjšimi do zmernimi padavinami, a dolgoletno povprečje večinoma vseeno ni bilo doseženo. Sredi meseca se je prehodno ohladilo in nato spet ogrelo, tik pred koncem pa je spet prišla ohladitev. V visoko-

gorju je snežilo večkrat po malem, ob koncu meseca pa je snežna odeja prekrivala le še najvišje dele visokogorij.

Po izjemno topli jeseni in zimi je po temperaturah močno izstopala tudi pomlad (preglednica zgoraj). Povsod je bila to najtoplejša pomlad v zadnjega pol stoletja. Prejšnji rekord, večinoma iz leta 2000, je bil presežen za pol do eno stopinjo Celzija. Temperature so bile glede na dolgoletno povprečje za okrog 3 °C previsoke, za kar gre zasluga daleč najtoplejšemu aprilu od začetka meritev z odklonom med 4 in 5 °C. Tako kot pozimi tudi spomladi ni bilo daljših hladnih obdobj, marca in aprila smo imeli celo več kot pol meseca trajajoče izrazito pretoplo obdobje.

Pomanjkanje snega sredi maja v osojah pod Studorskim prevalom

Gregor Vertačnik

Tudi padavinsko je bila ta pomlad marsikje daleč od običajnih vrednosti, saj se je nabralo le od 50 do 80 % količine padavin, ki smo je vajeni. Nadpovprečno mokremu marcu je sledil zelo suh april, pomlad pa je zaključil povprečno namočen maj. V aprilu so na večini opazovalnih postaj namerili najmanjšo količino padavin v zadnjih desetletjih, saj marsikje niso dosegli niti desetine dolgoletnega povprečja.

Je bila pa pomlad zato med najbolj sončnimi v zadnjih desetletjih, pri čemer je spet najbolj odstopal rekordni april. Sonce je sijalo od 50 do 80 % dlje kot v povprečju, na meteorološki postaji Na Stanu severno od Vojskega so zabeležili 283 sončnih ur, kar je celo več od dolgoletnega povprečja vseh poletnih mesecev.

Med posebne dogodke lahko v tej pomladi štejejo močno sneženje 19. marca in izjemno visoke temperature ob koncu aprila. Na Kredarici so 20. marca zjutraj izmerili 70, na Voglu in na postaji Strojna nad Dravogradom pa celo 75 cm novega snega. V Ratečah pa so 29. aprila izmerili 24,0 °C, kar je druga najvišja aprilaska maksimalna dnevna temperatura od začetka meritev leta 1949. Istega dne je bil z 18,4 °C dosežen tudi nov aprilski temperaturni rekord na sedanji lokaciji postaje Krvavec.

Nadpovprečna spomladanska toplota in s tem kratkotrajno obdobje stalno zamrznjenih tal ter podpovprečna višina snežne odeje so vzrok, da so v letošnjem letu kamnine razrah-

ljane še bolj, kot smo vajeni. To potrjujejo številni skalni podori in odlomi, med katerimi je bil najbolj na očeh večji tovrstni pojav nad kočo v Krnici, ki se je sprožil 17. aprila 2007 okrog 19.30. Drugi, precej manjši na Mangartu, pa je ogrozil Slovensko pot, ki je od začetka junija uradno zaprta. Ob intenzivnejših krajevnih padavinah lahko na višku poletne planinske sezone pričakujemo številne druge podobne procese. Poenostavljeno in v geološki luči povedano se gore in z njimi ostenja ter vse tamkajšnje skalne oblike zaradi različnih erozijskih procesov stalno osipajo in oblijo bolj in vse hitreje. Kot vse v naravi, tudi ti procesi težijo k popolni, to je okrogli obliki in ničelnemu naklonu oziroma ravnini. Kot pri ljudeh pa tudi pri oblikah površja ni vse tako enostavno.

Prav izjemni vremenski dogodki in podnebne spremembe, ki jih vse bolj občutimo tudi na lastni koži, so med dejavniki tveganja, ki jih moramo poleti v gorah še posebej upoštevati. Pred njimi si ne moremo (več) zatiskati oči in čakati, da nas udari po glavi. Na žalost pa je prav zadnji mehanizem za marsikoga pravilo in ne izjema, zato se je tudi letos že pred začetkom glavne planinske sezone vse preveč obiskov gora končalo tragično. Tudi za poleti naj velja – spremljajte vreme povsod, z vsemi čutili in ob vsakem času, da bodo pozneje doživetja gora vredna obujanja spominov! ●

Prisojna pobočja Triglava so bila že sredi maja večinoma kopna.

Gregor Vertačnik

